

**Силабус курсу
«ПРАКТИКУМ ЧИТАННЯ З АРКУШУ»**

**Освітній ступінь «Бакалавр»
Спеціальність В5 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма
«Інструментальне виконавство (за видами)»
Роки навчання: II
Семестри: III, IV
Кількість кредитів: 4
Мова викладання: українська**

Керівник курсу ОК 28 «Практикум читання з аркушу»

Ярмак Ярослав Анатолійович

Кандидат Культурології,

викладач кафедри «Інструментальне виконавство (за видами)»

Контактна інформація: pianist.yaroslav.yarmak@gmail.com

Прореквізити та постреквізити дисципліни

- **Прореквізити дисципліни:**
ОК 10 Теорія музики, ОК 11 Сольфеджіо, ОК 12 Гармонія,
ОК 19 Спеціальний інструмент (фортепіано)
- **Постреквізити дисципліни:** ОК 22 Засади педагогічної діяльності музиканта (методичний аспект), ОК 23 Методика і практика роботи з ансамблем, ОК 24 Методико-виконавський аналіз педрепертуару, ОК 26 Концертмейстерський клас, ОК 27 Камерний ансамбль, ОК 32 Педагогічна, виробнича практика, ОК 33 Концертно-виконавська практика.

Характеристика дисципліни

Призначення навчальної дисципліни: ОК 28 «Практикум читання з аркушу» належить до циклу дисциплін фахової спеціальної підготовки й призначена прищепити навички практичного оволодіння технікою читання з аркушу творів різного ступеню складності, що передбачає: розвиток тісної взаємодії зору, слуху, моторики виконавця, за активної участі його волі, пам'яті, інтуїції та творчої уяви;

освоєння навиків читання з аркушу різноманітної фактури;

робота над виразністю виконання невідомого твору «тут і зараз» за методом STARS;

вивчення техніки швидкого транспонування та виконання музичного твору в іншій тональності;

вивчення основ техніки читання з аркушу нот та акордів літерними позначеннями;

оволодіння основами графічного сприйняття нотного тексту;

освоєння навичку акомпанування на слух акордовою та арпеджованою фактурою

Завдання дисципліни:

- Формування навичку впевненого орієнтування рук на клавіатурі, що не потребує постійної зорової підтримки
- Розвиток необхідних, початкових навиків аплікатурної техніки, основних аплікатурних формул
- Формування навичку вільного читання з аркушу
- Засвоєння основ техніки підбору на слух мелодії з супроводом
- Виховання здатності передбачати музичний текст твору в процесі його читання
- Розвиток уваги, концентрації та пришвидшеного сприйняття нотної графіки

- Формування вміння швидко аналізувати рух мелодії
- Освоєння основних аплікатурних формул
- Удосконалення художнього смаку та почуття стилю
- Тренування музичної пам'яті, розвиток слуху

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «Практикум читання з аркушу» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: ЗК 2,4,7,8,11,12. СК 1,4,6,11,12,13.

ЗК2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК7 Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК8 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК11 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК12 Здатність працювати автономно.

СК1 Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.

СК4 Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.

СК6 Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК11 Здатність оперувати професійною термінологією.

СК12 Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК13 Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

Відповідно до освітньої програми «Інструментальне виконавство (за видами)» вивчення навчальної дисципліни «Практикум читання з аркушу» ОК 28 забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом, на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності.	ПРН 1
Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.	ПРН 5
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.	ПРН 8
Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.	ПРН 12

Мета навчальної дисципліни – сформувати навик осмисленого виконання здобувачем невідомого твору, в темпі та характері, що найбільш відповідає жанру та задуму композитора, без попереднього фрагментарного ознайомлення з текстом даної композиції, а також оволодіння здобувачем основами техніки гри на слух, транспонування, опанування яких, є запорукою успішного виховання майбутніх, високопрофесійних викладачів мистецьких шкіл з фортепіано та кваліфікованих концертмейстерів.

Зміст і структура курсу

ТЕМА	Кількість годин			всього	індивідуальні	самостійні	
	Денна форма		Заочна форма				
	всього	індивідуальні	всього				індивідуальні
II рік навчання							
МОДУЛЬ 1.							
Тема 1 Основи читання з аркушу. Робота над злиттям елементів бачу-чую-граю в навик. Розвиток тісної взаємодії зору, слуху, моторики	15	8	7	15	2	12	
Тема 2 Ритм, метр та внутрішня ритмічна пульсація. Формування навичку швидкого читання ритмічних малюнків з рахуванням вголос.	15	8	7	15	2	13	
Тема 3 Специфіка читання з аркушу в різних тональностях. Основи читання з аркушу в різних тональностях.	15	8	7	15	2	13	
Тема 4 Освоєння навичок читання з аркушу різноманітної фактури Формування навичку читання з аркушу нескладних п'єс .	15	8	7	15	3	13	
Разом:	60	32	28	60	9	51	
МОДУЛЬ 2.							
Тема 1 Основи техніки гри на слух. Формування навичку аналізувати почуту мелодію та підбирати її на слух.	15	8	7	15	2	12	
Тема 2 Опанування навичку читання з аркушу в різних ключах. Формування навичку читання за аркушу в різних ключах одночасно обома руками.	15	8	7	15	2	13	

Тема 3 Аналіз закономірностей музичної мови композиційної структури. Освоєння навичку читання тексту очима, та «програвання» внутрішнім голосом без використання інструменту; концентрація уваги	15	8	7	15	2	13
Тема 4 Транспонування музичних творів. Вивчення техніки швидкого транспонування та гри в іншій тональності.	15	8	7	15	3	13
Разом:	60	32	28	60	9	51
	денне			заочне		

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
	МОДУЛЬ 3.	Денна ф.	Заочна ф.
1	Тема 1 Основи читання з аркушу. Робота над злиттям елементів бачу-чую-граю в навик. Розвиток тісної взаємодії зору, слуху, моторики.	7	12
2	Тема 2 Ритм, метр та внутрішня ритмічна пульсація. Формування навичку швидкого читання ритмічних малюнків з урахуванням вголос.	7	13
3	Тема 3 Специфіка читання з аркушу в різних тональностях. Основи читання з аркушу в різних тональностях.	7	13
4	Тема 4 Освоєння навичок читання з аркушу різноманітної фактури Формування навичку читання з аркушу нескладних п'єс.	7	13
	Всього по 3 модулю:	28	51
	МОДУЛЬ 4.	Денна ф.	Заочна ф.
5	Тема 1 Основи техніки гри на слух. Формування навичку аналізувати почуту мелодію та підбирати її на слух.	7	12
6	Тема 2 Опанування навичку читання з аркушу в різних ключах. Формування навичку читання за аркушу в різних ключах одночасно обома руками.	7	13
7	Тема 3 Аналіз закономірностей музичної мови композиційної структури. Освоєння навичку читання тексту очима, та «програвання» внутрішнім голосом без використання інструменту; концентрація уваги	7	13
8	Тема 4 Транспонування музичних творів. Вивчення техніки швидкого транспонування та гри в іншій тональності.	7	13
	Всього по 4 модулю:	28	51
		Денна ф.	Заочна ф.
	Разом годин:	56	102

Рекомендації щодо організації самостійної роботи здобувачів:

Заняття під керівництвом викладача будуть мати відчутні результати тоді, коли вони підкреслені систематичною, чітко організованою самостійною роботою. Зміст самостійної роботи залежить від таких факторів, як тривалість навчання, рівень підготовки здобувача, його індивідуальні якості. В організації самостійних занять здобувача, необхідно дотримуватися послідовності в роботі, а також рухатись у вивченні матеріалу від простого до складного.

Вимоги, якими здобувачі повинні керуватися при виконанні самостійної роботи:

- Визначення навчального завдання і конкретних рекомендацій викладача.
- Розподіл часу і застосування системності в організації занять.
- Самоконтроль, аналіз помилок та їх усунення.
- Опрацювання рекомендованої методичної літератури.

Успішному розвитку навичок самостійної роботи здобувача освіти повинні сприяти постійні завдання для домашнього вивчення програми з дисципліни та із систематичною перевіркою цих завдань викладачем в класі.

Рекомендована література

1. Гаркуша Л.І., Економова О.С. Формування професійних навичок і вмінь студентів на заняттях з основного музичного інструмента (фортепіано) : навчально-методичний посібник. К.:Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. 100 с.
2. ЖигінасТ. В. Методичні засади підготовки майбутніх вчителів музики до концертно- освітньої діяльності серед дітей та юнацтва: дис. канд. пед. наук: 13.00.02. К, 2007. 220 с.
3. Некрасов Ю. Комплексне навчання гри на фортепіано : Навч.-метод. посіб. Одеса: АстроПринт, 2000. 148 с.
4. Польська І. Проблеми жанрової типології фортепіанного виконавства. Культура

України. Мистецтвознавство. Х., 2000. Вип. 6. С. 171-180.

5. Рябуха Н. Звуковий образ світу: онто-сонологічне дослідження фортепіанного мистецтва ХХ - початку ХХІ ст. Харків : Бровін О. В. [вид.], 2016. 334 с.

6. Савицький Р. Основні засади фортепіанної педагогіки : метод. посіб. Тернопіль : СМП «АСТОН», 2000. 68 с.

7. Смородський В.І. Розвиток стильового слуху учнів на основі жанрового підходу. Науковий часопис Національного педагогічного ун-ту імені М.П.Драгоманова. Серія No 14: Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. Вип. 17 (22). С. 129-132.

8. Фоміна Т. М. Стильові принципи фортепіанного виконання і можливості індивідуальної виконавської інтерпретації. Одеса: Астропринт, 2014. 136 с.

9. Чернявська М. С. Муціо Клементі: "Прогрес фортепіано - імітація оркестру...". Культура України. Мистецтвознавство. Х., 2000. Вип. 6. С. 149-159.

Інформаційні ресурси:

www.nbuv.gov.ua – веб-сайт Національної бібліотеки імені В. І.

Вернадського (м. Київ)

www.4uth.gov.ua – веб-сайт Державної бібліотеки України для

юнацтва www.chl.kiev.ua – веб-сайт Національної бібліотеки України для дітей

<http://old.dnpb.gov.ua> – веб-сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки

України імені В. О. Сухомлинського <http://www.pisni.org.ua> – веб-сайт

“Українські народні пісні” містить

зібрання колекції найкращих українських пісень від найдавніших часів до сьогодення, а також інформацію про їх авторів та виконавців.

<https://parafia.org.ua/mediateka/kompozytory> – українська музика мр3-файл.

Пошук відбувається за прізвищами українських

Контроль і оцінка результатів навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- Основні правила читання з аркушу за методом STARS
- Основні аплікатурні формули
- Інструктивну літературу
- Прийоми та етапи аналізу та швидкого розбору нотного тексту
- Прийоми з розвитку навички гри на слух
- Принципи акомпанування за літерним позначенням акордів
- Музичну термінологію

вміти:

- застосовувати технічні прийоми, виконавські навички в практичній роботі над творами.
- самостійно працювати над вивченням фортепіанного матеріалу, критично аналізуючи процес власного виконання.
- використовувати різні методи та підходи в поетапній роботі над програмою.
- користуватися спеціальною музичною літературою, застосовуючи сучасні освітні та інформаційні технології.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів

5 A (відмінно) = 100-90 балів

4 B-C (добре) = 74-89 балів

3 D-E (задовільно) = 60-73 бали

2 FX (незадовільно) = 35-59 з можливістю повторної перездачі

1 F (незадовільно) = 1-34 з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Поточний контроль передбачає оцінювання теоретичної підготовки із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на індивідуальних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань.

Правила оцінювання:

Максимальна кількість балів з дисципліни «Спеціальний інструмент (фортепіано)» за семестр – 100 балів. Поточний контроль проводиться впродовж кожного семестру з оцінюванням роботи в класі та самостійної роботи здобувача.

Одне оцінювання можливе від 1 до 5 балів¹.

За кожен тему студент може бути оцінений від двох до чотирьох раз.

Максимальний бал поточного контролю становить 70 або 80 балів.

За особливу творчу активність нараховуються додаткові бали. За пропуск занять без поважної причини або непідготовлені домашні завдання кількість балів знижується :

Нарахування заохочувальних балів (+)		
1.	Стовідсоткове відвідування занять протягом семестру.	+ 5 балів
2.	Творча активність, направлена на пошук додаткової літератури для більш поглибленого опрацювання теми, що вивчається у певному модулі. Виступ в концерті, участь в конкурсі й отримання 1, 2, 3 премії або Гран-при.	+5 балів

Штрафні бали (-)		
1.	Відсутність на заняттях без поважних причин.	-5 балів
2.	Здача модульних та самостійних робіт пізніше призначеного терміну.	-5 балів
3.	Не виконання студентом завдань по самопідготовці	-5 балів

**Критерії оцінювання для поточного контролю
за п'ятибальною шкалою оцінювання**

«5»	<p>Здобувач безпомилково грає з аркушу незнайомий твір, демонструє досить переконливий рівень втілення художніх образів твору, що виконує, вірно підбирає аплікатуру. Під час читання з аркушу встигає реагувати на темпові, динамічні позначення та основний характер твору. Систематично і результативно працює над удосконаленням виконавської техніки. Самостійно знаходить інформацію про композиторів, стиль, епоху, може дати визначення жанру твору, що виконує. Вільно володіє термінологією. Вільно орієнтується в літерному позначенні акордів та вільно їх відтворює на фортепіано. Здатний самостійно, швидко проаналізувати невідомий твір перед читанням з аркушу. Систематично і наполегливо готується до занять. Значну увагу приділяє самостійній роботі, проявляє творчу ініціативу при виконанні завдань з дисципліни. Підбирає самостійно на слух нескладні мелодії та акомпанімент до них.</p>
«4»	<p>Здобувач добре читає з аркушу незнайомий твір, демонструє досить переконливий рівень втілення основних образів, в цілому непогано підбирає аплікатуру. Самостійно знаходить інформацію про техніку гри на слух, самостійно тренується виконуючи вправи вдома. Систематично готується до занять. Здатний самостійно працювати та аналізувати свою роботу. Здатен підібрати на слух не складну мелодію.</p>
«3»	<p>Здобувач задовільно читає з аркушу незнайомий твір, але в дещо повільному темпі, спостерігаються окремі помилки. Здобувач не завжди реагує на зміну динаміки, музичні образи недостатньо переконливі. Слабко орієнтується в літерному позначенні акордів та нот. Виконує всі програмові вимоги, знає музичну термінологію. Володіє інформацією про техніку гри з аркушу та гри на слух. Систематично готується до занять.</p>
«2»	<p>Здобувач читає з аркушу з метро-ритмічними та текстовими помилками, виконує елементарні вказівки автора. Не передає характер твору. Грає у невідповідному темпі. Не дотримується вказаних штрихів та динаміки. Слабо орієнтується в музично-теоретичних визначеннях. Не систематично готується до занять. Відсутність системності, наполегливості, старанності в оволодінні фаховими знаннями, уміннями, навичками, наявність суттєвих недоліків у професійній підготовці.</p>

Підсумковий модульний (семестровий) контроль знань здобувачів

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період навчання. Підсумковий модульний (семестровий) контроль знань та практичних умінь здобувачів читання з аркушу двох запропонованих невідомих, технічно нескладних творів для фортепіано.

Семестрова оцінка виставляється за умови виконання здобувачем усіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни та визначається як сума балів, отриманих при здійсненні поточного і підсумкового контролю.

Підсумковий модульний контроль оцінюється: від 1-30 балів: від 1-20 балів у разі складання диф. заліку або від 1-30 балів у разі складання екзамену :

Від 1-20 балів (диф. залік)		Від 1-30 балів (екзамен)	
16-20 б.	- Здобувач безпомилково грає з аркушу незнайомий твір, демонструє досить переконливий рівень втілення художніх образів твору, що виконує, вірно підбирає аплікатуру. Під час читання з аркушу встигає реагувати на темпові, динамічні позначення та основний характер твору.	22-30 б.	- Здобувач безпомилково грає з аркушу незнайомий твір, демонструє досить переконливий рівень втілення художніх образів твору, що виконує, вірно підбирає аплікатуру. Під час читання з аркушу встигає реагувати на темпові, динамічні позначення та основний характер твору.
11-15 б.	- Здобувач читає на достатньому рівні з аркушу незнайомий твір, але в дещо повільному темпі, спостерігаються окремі помилки. Здобувач не завжди реагує на зміну динаміки, музичні образи недостатньо переконливі. Слабко орієнтується в літерному позначенні акордів та нот.	14-21 б.	- Здобувач читає на достатньому рівні з аркушу незнайомий твір, але в дещо повільному темпі, спостерігаються окремі помилки. Здобувач не завжди реагує на зміну динаміки, музичні образи недостатньо переконливі. Слабко орієнтується в літерному позначенні акордів та нот.
6-10 б.	- Здобувач читає текст з помилками та метро-ритмічними невідповідностями, виконує елементарні вказівки автора. Не передає характер твору. Грає у дуже повільному темпі. Не дотримується вказаних штрихів та динаміки. Слабо орієнтується в музично-теоретичному матеріалі. Не систематично готується до занять.	6-13 б.	- Здобувач читає текст з помилками та метро-ритмічними невідповідностями, виконує елементарні вказівки автора. Не передає характер твору. Грає у дуже повільному темпі. Не дотримується вказаних штрихів та динаміки. Слабо орієнтується в музично-теоретичному матеріалі. Не систематично готується до занять.
1-5 б.	- Здобувач читає з аркушу нескладний текст з великою кількістю помилок, з зупинками, без відповідних штрихів та динаміки, не звертає уваги на аплікатуру, допускає метро- ритмічні помилки. Музичною термінологією володіє частково..	1-5 б.	- Здобувач читає з аркушу нескладний текст з великою кількістю помилок, з зупинками, без відповідних штрихів та динаміки, не звертає уваги на аплікатуру, допускає метро- ритмічні помилки. Музичною термінологією володіє частково.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з освітнього компоненту

Вид роботи здобувача	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість оцінювань	Максимальна кількість балів	Кількість оцінювань	Максимальна кількість балів
Практична робота	11	55	9	45
Самостійна робота	5	25	5	25
Диф. залік	1	20	0	0
Екзамен	0	0	1	30
Кількість оцінювань/ максимальна (сумарна) кількість балів за модуль	17	100	15	100

II РІК НАВЧАННЯ

Залік у 3 семестрі

Поточний контроль												Підсумковий контроль	Разом		
Модуль 3															
Т1			Т2			Т3			Т4				Залік		100 б
Максимальна кількість 15 балів			Максимальна кількість 15 балів			Максимальна кількість 15 балів			Максимальна кількість 20 балів				Максимальна кількість 20 б		
1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5			
	сам.р			сам.р			сам.р		сам.р		сам.р				
Поточний контроль проводиться тричі за Теми №1, Т№2, Т№3 та 4 рази за тему Т№4 й щоразу оцінюється від 1 до 5 балів. Контроль самостійної роботи (сам.р)* складає не менше 30% від 80 балів поточного контролю. Максимальний бал поточного контролю 80 балів												Підсумковий контроль проводиться наприкінці 3 семестру у формі диф. заліку та оцінюється від 1 до 20 балів			

Екзамен у 4 семестрі

Поточний контроль												Підсумковий контроль	Разом		
Модуль 4															
Т1			Т2			Т3			Т4				Екзамен		100 б
Максимальна кількість 15 балів			Максимальна кількість 15 балів			Максимальна кількість 15 балів			Максимальна кількість 20 балів				Максимальна кількість 30 б		
1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5			
сам.р				сам.р			сам.р			сам.р		сам.р			
<p>Поточний контроль проводиться тричі за Темі №1, Т№2, Т№3 та 4 рази за тему Т№4 й щоразу оцінюється від 1 до 5 балів. Контроль самостійної роботи (сам.р)* складає не менше 30% від 70 балів поточного контролю. Максимальний бал поточного контролю 70 балів</p>												<p>Підсумковий контроль проводиться наприкінці 4 семестру у формі диф. заліку та оцінюється від 1 до 30 балів</p>			

Види робіт	Бали рейтингу		
<p>Здобувач безпомилково грає з аркушу незнайомий твір, демонструє досить переконливий рівень втілення художніх образів твору, що виконує, вірно підбирає аплікатуру. Під час читання з аркушу встигає реагувати на темпові, динамічні позначення та основний характер твору. Систематично і результативно працює над удосконаленням виконавської техніки. Самостійно знаходить інформацію про композиторів, стиль, епоху, може дати визначення жанру твору, що виконує. Вільно володіє термінологією. Вільно орієнтується в літерному позначенні акордів та вільно їх відтворює на фортепіано. Здатний самостійно, швидко проаналізувати невідомий твір перед читанням з аркушу. Завжди наполегливо готується до занять. Значну увагу приділяє самостійній роботі, проявляє творчу ініціативу при виконанні завдань з дисципліни. Підбирає самостійно на слух нескладні мелодії та акомпанімент до них. Старанно виконує всі програмові вимоги. Здатен проаналізувати свою роботу над музичним матеріалом.</p>	<p>Ви со ки й</p>	<p>Зарахов ано</p>	<p>100-90 балів</p> <p style="font-size: 2em;">A</p>

<p>Здобувач добре читає з аркушу незнайомий твір, демонструє досить переконливий рівень втілення основних образів, вцілому непогано підбирає аплікатуру. Самостійно знаходить інформацію про техніку гри на слух, самостійно тренується виконуючи вправи вдома. Систематично готується до занять. Здатний самостійно працювати та аналізувати свою роботу. Здатен підібрати на слух не складну мелодію. Демонструє обізнаність в стилістичних особливостях виконання творів різних епох та жанрів. Здатний самостійно працювати та аналізувати свою роботу.</p>	<p>82-89 балів</p>	<p>до ста тні й</p>		<p>В</p>
<p>Здобувач читає на достатньому рівні з аркушу незнайомий твір, але в дещо повільному темпі, спостерігаються окремі помилки. Здобувач не завжди реагує на зміну динаміки, музичні образи не достатньо переконливі. Слабко орієнтується в літерному позначенні акордів та нот. Виконує всі програмові вимоги, знає музичну термінологію. Володіє інформацією про техніку гри з аркушу та гри на слух. Систематично готується до занять.</p>	<p>74-81 балів</p>	<p>до ста тні й</p>		<p>С</p>

Політика перескладання. Перескладання змістовного модуля здійснюється за бажанням здобувача один раз за курс вивчення дисципліни з дозволу керівника курсу та дозволу навчальної частини за наявності поважних причин.

Оцінюється як підсумковий контроль. Загальний підсумок за семестр при перескладанні визначається шляхом додавання балів за поточний контроль та балів за перескладання.

Політика відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За особливу творчу активність нараховуються додаткові бали. За прогул або непідготовлені домашні завдання кількість балів знижується.